

národní šachovnici chce hráti jako velmoc, aniž by musilo očekávat, až jiní ve shromážděních ve čtyřech, ve třech nebo ve dvou rozřeší otázky, které se ho týkají.

Vyjednává raději přímo s rasovým Německem nikoliv proto, že pociťuje k němu najednou nějakou zvláštní důvěru. Děje se tak spíše proto, že se Polsko bojí, že ve Francii, v Anglii a v Itálii si začínají o Hitlerově politice dělat iluze, které by mohly býti pro Polsko osudné.

DR. ALFRED FUCHS:

LOMENÝ KRÍŽ A ROMANTIKA.

V ničem se nezračí romantický duch dnešního Německa tak nápadně, jako v jeho terminologii, jež připomíná často Wagnerovy opery. Skrytý nepřítel je „der getarnte Gegner“. Mimovolně ve vás vzniká vzpomínka na Nibelungy a na Siegfriedovu „Tarnkappe“. Že je romantická terminologie zaváděna do všech projevů o vědě, filosofii, umění, náboženství, rase a národě s celou mlhavou symbolikou, v níž na prvním místě stojí lomený kříž, rovněž temného původu, by ani tak nepřekvapovalo, jako ta okolnost, že tato terminologie jest zaváděna i do života právního. Nejtypičtějším dokladem toho jest snad nedávné zákonodárství sociální. I v hospodářském životě se nazývá podnikatel „vůdcem“ a jeho zaměstnanci jsou jeho následovníky, ačkoli slovo „Gefolgschaft“ bychom raději překládali středověkým slovem „komonstvo“. Skutečně také: tato terminologie není z oper, nýbrž je vzata ze středověkých právních pramenů, ze Sachsenspieglu a Schwabenspieglu.

Hegel napsal, že prý všechna období se opakují v dějinách dvakrát: jednou prý jako tragedie a po druhé jako grotesky. Zdá se, jakoby dnešní Německo chtělo dotvrdit pravdu těchto slov. Jako velká tragedie byla prožívána německá romantika po válkách napoleonských. Jako groteska či tragikomedie se opakuje v soudobém Německu hitlerovském. Po napoleonských válkách se probouzelo Německo k novému národnímu životu. Jeho největší básníci a myslitelé volali po jeho sjednocení, k němuž ovšem nedošlo pro žárlivý partikularismus jeho vlád. Největší mužové za tuto myšlenku trpěli v žalářích a ve vyhnanství. Místo na rozum, bylo také tehdy apelováno na cit a na plemenné a národní povědomí. V hluboké nedůvěře k revolucionářskému racionalismu se věřilo v dobré instinkty lidu. Věřilo se, že v lidu jsou skryty síly dotud neznámé. Mezi kritiky byly velké polemiky o tom, zda i v literatuře znamená více talent či charakter, při čemž byla dávána přednost charakteru právě tak, jako dnešní Německo si ducha samotného o sobě, pokud neslouží určitému směru, neváží ani dost málo. Vzpomeňme si na Heineho satiru „Atta Troll“, v níž líčí dobrodružství medvěda, komediantovi uprchlého, o němž posléze praví, že to byl hodný medvěd, který často sice škaredě zapáchal a špatně tančil, ale třebaže neměl talent, byl charakter. Tímto medvědem jest zřejmě myšlen Němec, jak jej chtěla vytvořit tehdejší doba.

Ale byl jistý rozdíl mezi romantismem osvobozených válek německých a mezi dnešním hitlerovským Německem. Tato romantika byla skutečně vedena nejlepšími lidmi národa. Romantism dal tehdy vědě opravdu plodné podpěry a vytvořil zvláštní typ polyhistorů, jejichž nejcharakterističtějším representantem byl na př. Görres, pří-

rodovědec, publicista, politik, obhájce katolické církve, badatel v asijské mythologii a autor klasického díla o křesťanské mystice.

Romantism probudil smysl pro idealisovanou minulost, pro lidskou tvorbu, pro exotická božstva a kultury. Probudil však také náboženské sebevědomí i u katolíků i u protestantů. U katolíků byly znovu objeveny krásy středověku i baroka, hloubky mystiky a filosoficko-theologické spekulace, německý protestantismus pak byl posilován hlavně národním vědomím, lutherství bylo především náboženstvím německým. Upřílišené nároky státu vůči církvi sblížovaly často evangelíky a katolíky asi tak, jako se děje v soudobém Německu hitlerovském. Osvobození od method povrchního racionalismu dalo mnohé podněty i exaktní fantasii vědeckých pracovníků, kteří tušili hlubší zákonitost veškerého dějství, než jak ji mohlo poznat mělké rozumkaření. Svého práva došla opět intuice genia, jehož kult podivně kontrastoval s unraveným chtěním toho, čemu se tehdy říkalo charakter. Šlo ovšem o genia národního, o mluvčího podvědomých instinktů rassy.

Duševní situace byla dosti podobná duševní situaci dnešní. Nastalo zklamání z darů, jež měla přinést lidstvu Revoluce. Typický jest životní běh takového Görrese, jenž začíná jako revolucionář, shledá však, že Paříž po revoluci je „bahnem pokrytým květinami“, věnuje se přírodním vědám, dostane se do kroužku romantiků, probouzí jako publicista německý národ, dostane se do konfliktu s pruskou vládou, protože hlásá sjednocení Německa, nalezne útulek ve Francii a skončí posléze jako učitel universitní mládeže, byv povolán romanticky založeným králem bavorským. V té době již romantické ideály pronikly až ke trůnům, ale mladá generace se jim již cynicky začínala posmívat.

Velká Revoluce francouzská hlásala autonomii lidského rozumu odpoutaného od jakékoli autority. Hlásala, že člověk je od přírody dobrý a že tudíž najde si sám správnou cestu ve spleti svých temných bludů. Domnívala se, že státy vznikly smlouvou společenskou a že jest možno vrátiti se ke zlatému věku, který byl v minulosti předpokládán. Tento revoluční romantismus byl vystřídán romantismem novým, romantismem skladu a řádu. Romanticky inspirovaná věda brzo sama objevila, že zlatý věk nikdy nebyl, že státy nevznikly společenskou smlouvou, že člověk není od přírody dobrý a že rozum lidský, ponechán sám sobě, nemívá nic pilnějšího na práci, než popíratí sám sebe. Vzpomeňme si jenom, kolik práce vynaložila subjektivistická filosofie německá, aby člověku dokázala, že nelze objektivně dokázati existenci jevů mimo naši mysl, i když přímo extramentální existenci jevů nepopírala a nehlásala s Fichtem, že člověk je „snem snu“. Ale národ, který chtěl svrhnouti cizí jho, nemohl potřebovati skeptiků. Protože pak pevných bodů nedávala rozumová spekulace, utekl se k instinktům a hlásal vznešenost rassy, především ovšem rassy germánské, jež má ve světě tajemné poslání.

Spekulace o poslání národů a rass působila ovšem nejenom na Němce, ale i na národy jiné. Vzpomeňme si jenom, co pro české národní obrození znamenal romantik Herder! Byl zdůrazňován cit, mythologie. Jeden z prvních, ještě revolučních časopisů Görresových měl na př. titul: „Rübezahl im blauen Grunde“. Byl by dnes možný takovýto název časopisu? „Rübezahl“-Krakonoš, pohádková figura ještě romantickému citění nestačila. Musil mít za sebou modravé pozadí, jež sice nevyvolávalo jasných představ, ale za to inspirovalo cit. To, co se dalo v Německu po napoleonských válkách na vysoké duchovní úrovni, se dnes opakuje na úrovni nízké. Je to pochopitelné. Tenkrát bylo intelligence málo, ale její autorita byla úžasná. Ne nadarmo prohlásil Napoleon, že to byl vždy duch, jenž vítězil nad kordem. Jeho výrok o novinách, jakožto

o sedmé velmoci, se týkal právě Görresova „Rheinischer Courieru“. Dnes však prožíváme jev, jež nazval španělský myslitel Ortega y Gasset „vzpouza davů“. Davový člověk pozbyl veškerého ostychu a chce udávatí tón.

Hnutí lomeného kříže v Německu jest vzbouřením tak zvaného malého člověka proti všemu, o čem se domnívá, že působí jeho tíseň: proti nepřátelům národa, proti židům, kteří hrají v mysli mnohých průměrných lidí roli vtěleného ďábla, proti cizáckým teoriím intelektuálů, proti socialismu, proti rozumářství těch, kdož místo co by národ vedli, přinášejí jenom samé složité problémy, na něž nestačí poválečný mozek průměrného člověka. Več má pak tento vzbouřivší se průměrný člověk věřit? Ve vědu? Zklamala jej. Je tedy nutno si poříditi vědu novou, rassovou, germánskou. Zklamal-li však rozum, pudy nezklamou. Proto věří v plemeno, v tajemný hlas krve a proto obnovuje celou romantickou terminologii, ale ovšem bez jejích hloubek a výšek.

Romantika uvolnila vskutku mnoho duševních a duchovních sil a tím přispěla k osvobození člověka. Přemohla namnoze chaos rozkladného racionalismu a budovala nový svět řádu: koncepce stavovského státu na př., jakožto přemožení chaotické disharmonie individuálních sil, jest v podstatě ideálem romantickým, třebaže tato koncepce došla obnovy i v novodobém socialistickém syndikalismu. Dnešní romantism německý není však veden geniálními lidmi, kteří by byli nesení intuící tam, kde selhává skeptický intelekt. Jest to hnutí ne národní, nýbrž davové zcela ve smyslu oné davové duše, jak ji vylíčil již Le Bon, oné davové duše, jež nahrazuje nedostatek rozumových úvah jenom hrubými asociacemi, jež má zvýšenou citovost, jež nesnese složitých výkladů, protože dav se neskládá z osobností, nýbrž pouze ze zlomku jednotlivých individuí, která splývají v beztvárnou neodpovědnou massu. Protože dav neunesé tíži vlastního rozhodování, volá sám po vůdcovském principu, po autoritě, jež však není autoritou pravou, svobodně volenou, kterou musíme nejprve poznat a pak uznat, nýbrž volá po oné autoritě, o níž platí známé ruské přísloví: „Kdo se hole chopil, ten byl kaprál“. Vůdce jest pouze hlasatelem hesel, jež dav chce slyšet, nikoli vůdcem, který dovede vtisknouti davu svou pečeť. Autorita nemá býti vážností, založenou na moci, nýbrž mocí, založenou na vážnosti. Tomuto ideálu jest vůdcovský princip hitlerismu velmi vzdálen; nebyl mu však vzdálen ideál německé romantiky. Co bylo kdysi velkou tragedií jest dnes groteskou. Ale groteskou úžasných rozměrů, neboť se zdá, že ještě nikdy — na rozdíl od romantiky — neselhal tvůrčí duch tak, jako dnes. Není pravda, že hitlerism jest bez ideologie, že jest pouhým mocenským faktem, proti němuž nemohli intelektuálové nic dělat. Moc ducha jest mocí klíči a ten kdo se zmocnil lidí a zbraní, se musil nejdříve zmocnit lidských myslí. Kde byli němečtí intelektuálové když se toto dalo? Kdo četl na př. Feuchtwangrův „Úspěch“, ví dobře, jak tato ideologie nové, zkažené romantiky byla soustavně hlásána, při čemž nechyběla ani představa uvězněného staříckého (de facto dávno zemřelého) bavorského krále, jež je nutno vysvoboditi ze žalářní kobky, v níž úpí. Kde byla tehdy německá inteligence? V kavárnách.

Německá sociální demokracie má mnoho tragických vin, ale jedna z nich je i ta, že mohla splniti starý ideál německé romantiky a nesplnila jej, totiž sjednocení říše. Proč jej nesplnila? Nebyly to nakonec malicherné stranické důvody? Čím více zemí, tím více vlád, čím více vlád, tím více míst? V dějinné chvíli přišli malí lidé, kteří se snažili vládnout podle starých rozumářských formulek, čehož nejlepším dokladem byla neživotná výmarská ústava. A opakovala se historie, ale na úrovni daleko nižší. Zdravé myšlenky aktivity a aktivismu se zmocnili lidé, kteří pohrdli světlem rozumu a dali se

říditi pouhým temným mocenským pudem. A zase to není náhoda, že v Německu se-
lhal komunism a socialism, ale odolávají statečně obě církve, katolická i protestantská.
Rozumějí lépe člověku, než hnutí jednostraně racionalistická, znají lépe hlubiny lidské
duše, než theoretikové a následovníci bezkrevných školometů.

Nejenom v Německu, ale i jinde dochází k regeneraci některých starých ideálů
romantiky. Také u nás jsou intelektuálové, kteří se domnívají, že je zprovodí ze světa
tím, že je nazvou prostě reakcí a zpátečnictvím. Tak prosté to není, protože dnešní svět
se už této výtky tak honem nezalekne. Romantika sama není zavržení hodná. Důležité
však jest, aby se jejích ideálů nezmocňovali diletanti nebo dokonce zločinci. A zde je
poslání inteligence, nikoli v pronášení pokrokových anathemat. Nebude-li mluvit inte-
ligence, budou mluvit demagogové. A bezprostředním nebezpečím demokracie není
diktatura, nýbrž demagogie, z níž se teprve diktatury rodí.

VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ POLITIKA.

A. VNITŘNÍ.

V polovici února došlo k rozhodnutí o hospodářském plánu a měnových opatřeních
a v souvislosti s tím i k nové vládě.

Celý leden a první polovina února byly vyplněny poradami, v nichž šlo nejen o to,
jak usnadnit vývoz našich výrobků do ciziny, ale o celý komplex problémů, m. j.
o usnadnění úvěru, zmírnění břemene dluhů soukromých i samosprávných. Šlo tu o ná-
vrh prof. Engliše, proti němuž podal svůj návrh řed. Preiss; byl tu dále návrh čl. so-
ciálně-demokratické strany dělnické, jak ho vypracovala národohospodářská komise této
strany. I když se jednotlivé strany lišily v názorech na hospodářský plán, shodovaly se
v přesvědčení o nutnosti záměrné akce. Výjimku činila čl. národní demokracie, jejíž
stanovisko bylo dáno nejen blízkostí Živnostenské banky, ale i tím, že ve straně byl
silný proud toužící dostat stranu do oposice, v níž může čeliti agitaci frakce poslance
Stříbrného. Také tu snad rozhodovalo osobní stanovisko dr. Kramáře k otázce uznání
SSSR de jure, k němuž má dojít v nejbližší době protože v této věci došlo k dohodě
mezi státy Malé Dohody.

O měnové otázce promluvil do rozhlasu min. předseda Malypetr. Zdůraznil, že
u nás nebude inflace; vylíčil, jak vývoj světového hospodářství nás nutí k úpravě měny,
která, provedena rozvážně a rozumně, nemůže ve vnitřním hospodářském životě způ-
sobiti ani rozvrat, ani převrat, stejně jako nemůže míti žádného vlivu na peněžní vklady.
Zdůraznil, že jakýkoliv neklid je přesto zcela zbytečný; uvedl, že se budeme starati o to,
aby naše měna se nemohla státi hříčkou v rukou finanční spekulace. Připomenul, že
naše měna zůstane měnou zlatou a ve svém poměru k zlatu jen zákonem upravenou.
V závěru uvedl, že je třeba pamatovati, že „vyřešením této věci nezmizí samy sebou
naše vnitřní hospodářské potíže, že nebude tím vyrovnán nepoměr cen mezi jednot-
livými obory naší výroby a že nemůže býti tím zastaveno, to, co bylo vládou řečeno
ve vládním prohlášení v r. 1933, totiž odstraňování výstřelků kartelového hospodářství
a zprostředkovatelské činnosti. Rovněž otázky dostatečného a levného úvěru a oddlu-
žení budou vyžadovati zvláštního řešení, jakož i celá řada otázek jiných.

Nemůžeme proto od jakýchkoli zásahů veřejné moci zákonodárné nebo státní, oče-